

NORGES HØYESTERETT

Den 22. desember 2017 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Bergsjø, Arntzen og Høgetveit Berg i

HR-2017-2480-U, (sak nr. 2017/2141), sivil sak, anke over dom:

A

B

(advokat Kjetil Mjaaland)

mot

C

(advokat Brynjar Nielsen Meling)

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder spørsmål om utmåling av oppreisningserstatning til de fornærmede med hjemmel i skadeserstatningsloven § 3-5 etter domfellelse for voldtekt.
- (2) Ved tiltalebeslutning fra statsadvokaten i Rogaland ble C, født 00.00.1974, satt under tiltale for blant annet åtte tilfeller av voldtekt.
- (3) Stavanger tingrett avsa 11. mars 2016 dom med følgende slutning:

"1. C, født 00.00.1974, frifinnes for tiltalen post III b og IV a og b.

2. C, født 00.00.1974, dømmes for

- sju overtredelser av straffeloven (1902) § 192 andre ledd bokstav a, jf. første ledd bokstav a

- en overtredelse av straffeloven (1902) § 192 første ledd bokstav a

- en overtredelse av straffeloven (1902) § 128 første ledd

- en overtredelse av straffeloven (1902) § 328 første ledd nr. 2

- en overtredelse av straffeloven (2005) § 361 første ledd bokstav b
jf. straffeloven (2005) § 79 bokstav a, til fengsel i 12 – tolv – år.

Varetekt kommer til fradrag med 387 – trehundreogåttisju – dager, jf. straffeloven (1902) § 60.

3. C skal betale oppreisning til
 - D med kroner 175 000 – etthundreogsyttifemtusen
 - E med kroner 150 000 – etthundreogfemtifemten
 - F med kroner 150 000 – etthundreogfemtifemten
 - G med kroner 150 000 – etthundreogfemtifemten
 - H med kroner 150 000 – etthundreogfemtifemten
 - A med kroner 150 000 – etthundreogfemtifemten
 - I med kroner 150 000 – etthundreogfemtifemten
 - B med kroner 125 000 – etthundreogtjuefemtusen innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.
4. C dømmes til å tåle inndragning av et falskt politibrev og en Ekol startpistol med magasin og patroner, jf. straffeloven (1902) § 35."

- (4) C anket avgjørelsen hva gjaldt bevisvurderingen under skyldspørsmålet for flere av tiltalepostene. Påtalemyndigheten anket dommen hva gjaldt straffutmålingen. Gulating lagmannsrett besluttet 5. april 2016 at ankene skulle henvises til ankeforhandling.
- (5) Ved lagmannsrettens behandling svarte lagretten ja på skyldspørsmålet for så vidt gjaldt åtte voldtektene. De tre fagdommerne satte imidlertid lagrettens kjennelse til side for seks av voldtektene, under henvisning til at det ikke forelå tilstrekkelig bevis for straffeskyld, jf. straffeprosessloven § 376 c. Gulating lagmannsrett avsa 22. november 2016 dom med følgende slutning:

- "1. C, født 00.00.1974, frifinnes for overtredelse av straffeloven (1902) § 228 første ledd.
2. C, født 00.00.1974, dømmes for to forbrytelser mot straffeloven (1902) § 192 første ledd bokstav a, samt de forhold hvor skyldspørsmålet ble endelig avgjort ved Stavanger tingretts dom av 11. mars 2016, sammenholdt med straffeloven (2005) § 79 bokstav a, til en straff av fengsel i 3 - tre - år og 6 - seks - måneder. Til fradrag i straffen går 643 - sekshundreogførtitre - dager for utholdt varetekt per dato for domsavsigelsen.
3. C, født 00.00.1974, dømmes til å betale oppreisningserstatning til A stor 75 000 - syttifemtusen - kroner.
4. C, født 00.00.1974, dømmes til å betale oppreisningserstatning til B - stor 75 000 - syttifemtusen - kroner.
5. Oppfyllelsesfristen for domsslutningens punkter 3 og 4 er 2 - to - uker fra dommens forkynnelse."

- (6) Domfelte anket dommen til Høyesterett. Høyesteretts ankeutvalg avsa 3. februar 2017 dom der lagmannsrettens dom ble opphevet (HR-2017-271-U). Ankeutvalget viste til at lagmannsrettens avgjørelse om å tilsidesette juryens fellede kjennelse for seks av voldtektene, men ikke for de to øvrige, innebar at det var forhold ved domfellelsen som ble

stående uforklart.

- (7) Gulating lagmannsrett besluttet at det skulle avholdes ny ankeforhandling med lagrette for de to forholdene som ikke var tilsidesatt av fagdommerne ved behandlingen i lagmannsretten. Lagmannsretten avsa 29. juni 2017 dom med følgende slutning:
- "1. C, født 00.00.1974, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 192 annet ledd bokstav a, jf. første ledd bokstav a, § 192 første ledd bokstav a, samt de forhold som er rettskraftig avgjort ved tingrettens dom, sammenholdt med straffeloven § 62, til en straff av fengsel i 4 – fire – år og 9 – ni – måneder.
- Utholdt varetekt kommer til fradrag med 862 – åttehundreogsekstio – dager.
2. C, født 00.00.1974, dømmes til å betale oppreisning til A med 100 000 – etthundretusen – kroner, innen to – 2 – uker fra dommens forkynnelse.
3. C, født 00.00.1974, dømmes til å betale oppreisning til B med 50 000 – femtitusen – kroner innen to – 2 – uker fra dommens forkynnelse."
- (8) Domfelte anket avgjørelsen til Høyesterett, men anken ble nektet fremmet ved ankeutvalgets beslutning 29. september 2017 (HR-2017-1868-U).
- (9) De fornærmede har begjært ny behandling av de sivile kravene i saken. Det er anket over oppreisningens størrelse og anført at lagmannsrettens rettsanvendelse er feil.
- (10) Det er anført at lagmannsretten ikke i tilstrekkelig grad har redegjort for hvilke særlige grunner som lå til grunn for å redusere oppreisningen for den fornærmede A. Det følger av etablert praksis at oppreisning for voldtekt til samleie eller handling som likestilles med samleie er 150 000 kroner. Reduksjon krever særlige grunner. Det er prinsipielt anført at slike særlige grunner ikke foreligger, og subsidiært at lagmannsrettens begrunnelse ikke er tilstrekkelig.
- (11) For fornærmede B gjaldt domfellelsen voldtekt til seksuell omgang i form av masturbasjon. Lagmannsretten har skjønnsmessig fastsatt oppreisningen til 50 000 kroner. Det er anført at dette er for lavt sett i lys av det trusselbildet som lå til grunn for overgrepet.
- (12) Domfelte har tatt til motmæle og hovedsakelig anført at lagmannsrettens utmåling er riktig.
- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (14) Saken behandles etter tvistelovens regler, jf. straffeprosessloven § 435. Ankeutvalget kan oppheve lagmannsrettens avgjørelse når ankeutvalget enstemmig finner det klart at det er grunnlag for oppheving, jf. tvisteloven § 30-3 annet ledd bokstav d.
- (15) Oppreisning til fornærmede ved skade på person skal fastsettes til den engangssum som retten finner rimelig til erstatning (oppreisning) for den voldte tort og smerte og for annen krenking eller skade av ikke-økonomisk art, jf. skadeserstatningsloven § 3-5.
- (16) Ved oppreisning for voldtekt til samleie er den veiledende normen 150 000 kroner, jf. Rt-2011-743 avsnitt 19. I avsnitt 22 fremgår, med henvisning til tidligere praksis, at den veiledende normen bare fravikes dersom det foreligger "særlige grunner". Det følger senest av Rt-2012-201 at normbeløpet for grov uaktsom voldtekt er 90 000 kroner. I avsnitt 24, med henvisning til tidligere praksis, fremgår at det skal "adskillig til" for at de særlige

omstendighetene i saken kan begrunne at normalerstatningen fravikes.

- (17) For oppreisningen til fornærmede A har lagmannsretten kommet til at det foreligger særlige omstendigheter som taler for reduksjon av oppreisningen, og fastsatt oppreisningen til 100 000 kroner. Domfellelsen gjaldt voldtekt til samleie.
- (18) Lagmannsrettens begrunnelse er knapp – og det er ikke klart hvilke særlige omstendigheter det vises til. Dersom lagmannsretten mener at prostitusjonsvirksomhet generelt er en særlig omstendighet som tilsier reduksjon av oppreisningserstatning ved voldtekt, er dette uttrykk for en uriktig rettsanvendelse. Dersom det er konkrete forhold hos den enkelte fornærmede lagmannsretten har ment, kommer dette ikke tilstrekkelig klart frem av begrunnelsen. Lagmannsrettens begrunnelse er dermed så mangelfull at det ikke er mulig å vurdere om lagmannsrettens lovanvendelse er riktig.
- (19) For fornærmede B har lagmannsretten fastsatt oppreisningen til 50 000 kroner. Domfellelsen gjaldt voldtekt til seksuell omgang i form av at fornærmede ble tvunget til å masturbere domfelte.
- (20) Oppreisning ved voldtekt til seksuell omgang er ikke standardisert i samme grad som voldtekt til samleie, jf. Rt-2012-1129 avsnitt 22 og Rt-2015-943 avsnitt 24. I sistnevnte avgjørelse ble oppreisning for voldtekt til seksuell omgang satt til 100 000 kroner. Domfelte hadde befølt fornærmedes kjønnsorgan mens hun sov.
- (21) Selv om oppreisning ved voldtekt til seksuell omgang ikke er normert i samme grad som voldtekt til samleie, er lagmannsrettens begrunnelse også for B for knapp. Lagmannsretten uttaler at oppreisningen skal fastsettes basert på en skjønnsmessig og individuell vurdering ut fra krenkelsen og partenes forhold. Den konkrete vurderingen er imidlertid ikke begrunnet. Lagmannsrettens begrunnelse er dermed så mangelfull at det ikke er mulig å vurdere om lagmannsrettens rettsanvendelse er riktig.
- (22) Ankeutvalget finner det etter dette enstemmig klart at lagmannsrettens dom, domsslutningens punkt 2 og 3, må oppheves.

S L U T N I N G :

Lagmannsrettens dom, domsslutningens punkt 2 og 3, oppheves.

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)

Riktig utskrift: